

СО ПОЛИТИКА

Од грозјето и од тутунот имаме приближно 100 милиони евра приход, или 10 проценти од македонскиот извоз. Затоа, би било логично државата да инвестира, дотира или да субвенционира во производството.

Но, луѓето не примаат надоместок, а тоа може да се прави преку разни форми, регрес во заштитни средства, во вештачки ѓубрива, регрес за нафта итн. Меѓутоа, така не е никаде, ниту во Европа, ниту во САД, а ниту во Австралија.

ни. И трето, во континуитет отсуствува конзистентна аграрна политика, која една на друга се надоврзуваат. Значи, акумулирањето искуства, знаења, програми и слично. Но, секој министер сам за себе си креира своја долгорочна земјоделска концепција и оттаму произлегуваат резултатите во аграрот. Последниве две години Министерството за земјоделство, односно коали-

Разговорот го водеше:
Кокан СТОЈЧЕВ

Лозарите во Кавадарци се фатија за стап, а потоа се помирија со судбината. Нешто порано, против струмичани и гевгеличани беше 'Господ', кој им ги уништи посевите со земјоделските култури. Во меѓувреме, млекопроизводителите се на работ на уништувањето, а за тутунарите и да не зборуваме, сè е по старо - се дават во проблемите. Зошто?

☀ Господине Ѓорчев, како поранешен министер за земјоделство, дали можете да дадете своја оценка за моментните состојби во аграрот, бидејќи се чувствува недостаток на државна стратегија за развојот на земјоделството?

ЃОРЧЕВ: Прво, сметам дека Министерството за земјоделство не може да направи своја самостојна политика, бидејќи е комплементарно со глобалната економска политика на државата. Второ, во сите досегашни влади, иако секогаш Министерството декларативно било најавувано како најпотенцијален извор на можности за перспектива за Македонија, во реалноста неговата улога не се чувствува во функционирањето на владите. Секогаш другите министри биле поваж-

НЕМА МОТИЖА

КРИЗАТА ВО ПРОИЗВОДСТВОТО НА ОРИЕНТАЛНИОТ ТУТУН ВО ЕВРОПА Е ЈАСНА. ОВОЈ ВИД ТУТУН СЕ ПРОИЗВЕДУВА И ВО ГРЦИЈА, ТУРЦИЈА, БУГАРИЈА И ВО ДЕЛ ОД СРБИЈА. ЕУ ГИ ПРОДОЛЖИ СУБВЕНЦИЈИТЕ ЗА ТУТУН ДО 2005 ГОДИНА, ТАКА ШТО ЗА ЕДЕН КИЛОГРАМ ТУТУН СЕ ДОБИВААТ ОКОЛУ 2 ЕВРА СУБВЕНЦИЈА. ТОА СЕ 120 ДЕНАРИ. ЗА ОВИЕ НАМЕНИ УНИЈАТА ОДДЕЛУВА ОКОЛУ 270 МИЛИОНИ ЕВРА. СЕГА ТОА ЌЕ ГО КОРИСТИ И БУГАРИЈА, А ТУРЦИЈА ГО ПРАВИ ПРЕКУ СОПСТВЕН ФОНД. ИСТОТО ВАЖИ И ЗА ХРВАТСКА, А И ЗА СРБИЈА И ЦРНА ГОРА. САМО МАКЕДОНИЈА ГИ ЗАТВОРА ОЧИТЕ. ЛАНИ ЦЕНАТА НА ТУТУНОТ БЕШЕ ОД 70 ДО 80 ДЕНАРИ ЗА КИЛОГРАМ. НО, ЗА ДА СЕ ОДРЖИ МИНИМАЛНОТО НИВО ЗА ЕГЗИСТЕНЦИЈА НА РАБОТНАТА СИЛА, ТОЈ ТРЕБА ДА СЕ ПЛАЌА ОД 150 ДО 160 ДЕНАРИ ЗА КИЛОГРАМ. ЗНАЧИ, ДРЖАВАТА МОРА ДА ДАВА СУБВЕНЦИЈА ОД 60 ДЕНАРИ ЗА КИЛОГРАМ.

цијата СДСМ-ДУИ-ЛДП, ги напушти придобивките од донесената законска легислатива и она што е посочено во Глава 2 од Договорот за асоцијација и стабилизација, а се однесува на тоа што македонскиот агрокомплекс веќе е во Европа. Со земјоделството ние веќе неколку години сме во Европа. Немаме бариери, а статусот ни е сличен како на Словенија и на Чешка. Но, тоа никој не го забележува, не се пишува и не се прават проекти за нови инвестиции.

☀ На што всушност посочувате?

ЃОРЧЕВ: Ние направивме еден вид земјоделски кодекс, кој се потпира на европската легислатива која има хо-

ризонтални пунктови. Едниот пункт е цивилниот код, кој го регулира граѓанското право, а другиот се однесува на економските закони во кои се лоцирани законите за водите и шумите итн. Во наше време, ние го изменивме и го дополнивме Законот за земјоделско земјиште, кој подоцна требаше да биде заменет со нов. Потоа го донесовме Законот за фондот за земјоделство - како институција. Значи, имаме земја и средства за работа, со кои преку Фондот требаше да се помагаат земјоделците. И на крај, ја дефиниравме професијата, кој сè може да се занимава со земјоделство. Кодексот не беше нов, туку пресликан од легислативата во ЕУ, а беше адаптиран на нашите потреби. Но, оваа коалиција ги напушти кодексот и сите законски претпоставки за подобро работење и за приклучување кон Европа.

ДЕВИЗНИ ПРИЛИВИ

☀ Дали поради неконзистентната политика ја имаме и сегашнава последица, превирањата во лозарството во Кавадарци?

ЃОРЧЕВ: Мислам дека она што се случува со лозарите е логична последица на акумулираното незадоволство. Тој процес случајно го следам, бидејќи потекнувам од Кавадарци. Имено, при крајот на 70-тите години од минатиот век, почна ретрограден циклус во лозарството, односно во производството на столно и винско грозје, кое 25 години веќе оди по надолна линија. Економската сметка покажува дека сè што се прави е со загуба. Всушност, она што го вложувате не можете да го надополните. Спасот беше во Фондот за земјоделство, а сите европски земји, имаат фонд, агенција или дирекција во кои се акумулираат средства од наменските приливи во буџетот на ЕУ. Тоа се пари од прелевманите, од таксите и од изворните приходи на Фондот за земјоделците во ЕУ итн.

☀ Како Фондот ќе ја подобреме состојбата во оваа гранка?

ЃОРЧЕВ: Улогата на Фондот беше да ги помага стратегиските земјоделски култури, бидејќи двете или трите клучни култури, тутунот и грозјето носеа најмногу девизни приливи. Од виното, столното грозје и неговите дестилати, се добиваат околу 50 милиони евра, а и исто толку и од тутунот. Значи, имаме околу 100 милиони евра приход од овие култури, или 10 отсто од македонскиот извоз. Затоа, би било логично, преку Фондот државата да инвестира или да субвенционира во производството. Тоа би се правело во години кога има ценовни, производни или природни кризи. Сега луѓето не примаат надоместок, а тоа може да се прави преку разни форми: регрес во заштитни средства, во вештачки губрива, регрес за нафта за обработка на површините итн. Но, сè тоа отсутува. Се промовира стратегија на слободна пазарна економија. Меѓутоа, така не е никаде, ниту во Европа, ниту во САД, а ниту во Австралија. Едноставно, ние водиме некоја посебна политика на препуштање на земјоделството на природните законитости, а тоа не нè води никаде и затоа оваа гранка ќе пресуши.

☀ Што прави Европа на ова поле?

ЃОРЧЕВ: Во делот на преработувачките капацитети државата може да овозможи и да даде одреден процент средства, кои ќе бидат еден вид надоместок за складирање на вишокот вино или грозје кое е во визбите. Таа мерка се користи и во Европа кога, на пример, има големи резерви на млечни производи. Европската унија дава средства за складирањето, коешто се пресметува на годишно ниво, а се одредува во вид премија за складишните трошоци. Тоа можевме и ние да го направиме, ама ете никој не води грижа. Поради ова нашите винарски визби не можат да откупат нови реколти, бидеј-

ќи немаат средства, а парите им се врзани во резервите. И затоа за нашето грозје нудат ниски откупни цени, кое оди за Бугарија, за Албанија, за Грција итн.

МОДЕЛОТ Е ПРОМАШЕН

☀ Зошто пропадна акцијата за доделување обработливо земјиште на лицата кои се социјални случаи?

ЃОРЧЕВ: Такви идеи имаше уште во времето на политичката влада на ВМРО-ДПМНЕ. Со нив се сакаше да се реши социјалната димензија на македонското општество, а покрај паричната помош се бараа начини како на социјалците да им се понуди земјиште за обработка. Но, за среќа на македонските земјоделци, тогаш тоа не се реализираше. Еве, во овој период, Министерството за труд и социјална политика на Владата на СДСМ-ДУИ-ЛДП, го применија овој концепт. Се сметаше дека со ова социјалната реформа во аграрот ќе донесе бенефици за луѓето кои се без работа, а воедно и правилно ќе се обработува земјиштето. Но, нема резултати. Зошто? Ќе појдам од сопственото искуство. Ако јас му припаѓам

на семејство со традиција за одгледување винова лоза во Тиквешката, а тоа го правеле и мојот татко и дедо, значи имаме знаење, имавме механизација, подруми за складирање на родот, но не издржавме. Како тогаш ќе може еден човек да се снајде, а при тоа бил индустриски работник во Скопје, Куманово или во Свети Николе, и кој никогаш не работел на земјоделие, па ниту имал трактор, ниту мотика или било какво орудие? Како тој ќе ја обработува земјата, а живее од мизерна социјална помош? Значи, моделот е промашен. Тоа ќе успее ако социјалната реформа биде поткрепена со механизми за помагање на новопечените земјоделци. На пример, би требало на социјалците да им се помогне со еден општествен парк од механизација, од 400 до 500 тешки трактори, со 2.000 до 3.000 лесни трактори, кои би биле сервис на луѓето што би ја култивирале земјата. Потоа, треба да им понудат вештачки ѓубрива, со или без надоместок, или по одредена пониска цена со плаќање на рати, но откако родот ќе им се продаде на комбинатите. Но, такво нешто отсутуваше при доделувањето на земјата, сега таа ниту се обработува, ниту луѓето се задоволни. Про-

ектот е неуспешен, а имаме тројна штета: административна, финансиска и социјална. Во Македонија има труд, капитал, држава. Во овој случај, трудот се земјоделците, капиталот се земјата, основните средства за обработка, тракторите, механизацијата, и на крај доаѓа државата која требаше сè тоа да го организира. Но, државата која ја презеде одговорноста нема успех, бидејќи нема капитал и квалитетна работна сила.

☀ Природната непогода во Гевгелиско и во Струмичко покажа дека хидромелиоративните системи се во ужасна состојба. Зошто?

ЃОРЧЕВ: На овој план ние навистина имавме поволна ситуација, но не знам од кои причини како држава не ја материјализиравме. Имено, претходно од Светска банка добивме средства во висина од 30 милиони американски долари за ревитализација и за реконструкција на системите за наводнување "Брегалница", "Тиквеш" и "Полог". Тоа е финансиска конструкција од 12 милиони долари од СБ, 12 милиони долари добивме од некои земји од ЕУ и другото е македонска локална дистрибуција. Горедолу проектот успешно се одвиваше, бидејќи притоа беа ангажирани македонските градежни фирми: "Бетон", "Пелагонија", "Гранит" итн. На тој план успеавме да ги рехабилитираме системите. Но, доколку се одржеа други (втори) преговори меѓу Македонија и странските финансиски институции, нашата држава требаше да добие нова кредитна линија од 50 милиони долари, со кои е најважно да се покријат загубите. Значи, треба да ги покриеме загубите на 26 водостопански организации, кои се во "була" околу 30 милиони долари. По ова требаше да се направи нова организација, односно нова структура на водостопанствата. Во новата шема на македонските водостопански организации треба да се вклучат примарниот и секундарниот систем: каналите за наводнување, а сегашните јавни водостопански претпријатија да се приватизираат. На крај, терцијалниот систем севодокорисниците-земјоделците кои треба сами да се организираат и да најдат начин како да ја користат водата. Тоа е системот, основата за којашто при преговорите со меѓународните финансиски институции Македонија секогаш треба да се придржува и во таа насока да го изразува својот интерес. Ние не можеме да прифатиме

да се реструктурираат македонските водостопанства со 4.000 вработени, а притоа од нив да се отпуштат 2.000, ако не добиеме пари и организациите не ги доведеме до нула. Само тогаш можеме да тргнеме од нула, а не, на пример, административно да го укинеме "Тиквешко Поле" и да формираме некој друг субјект "Тиквешко Поле 1", со истите загуби и со помалку 100 вработени. Сега мрежата е ревитализирана, а потрошени се огромни пари за тиквешкиот систем во должина од околу 80 километри, но тоа не значи дека сме успеале со проектот за системот за водоснабдување. Затоа, потенцирам дека откако ќе ги расчистиме загубите, на почетокот од сезоната луѓето ќе имаат пари за да ги исчистат песокот и чакалот кои се наталожиле. Само дури тогаш можеме да кажеме дека нема причина за стравување од полрави и од други временски непогоди. Македонија секогаш мора да го дефинира својот интерес. Ние не можеме да прифатиме нов заем од СБ, со полоши услови за враќање на долгот. Хрватите и Србите тоа го решаваат многу едно-

КАКО ТОГАШ
ЌЕ МОЖЕ ЕДЕН
ЧОВЕК ДА СЕ
СНАЈДЕ, А ПРИ
ТОА БИЛ ИНДУС-
ТРИСКИ РАБОТ-
НИК ВО СКОПЈЕ,
КУМАНОВО ИЛИ ВО СВЕТИ НИКОЛЕ,
И КОЈ НИКОГАШ НЕ РАБОТЕЛ НА
ЗЕМЈОДЕЛИЕ, ПА НИТУ ИМАЛ ТРАК-
ТОР, НИТУ МОТИКА ИЛИ БИЛО КАК-
ВО ОРУДИЕ? КАКО ТОЈ ЌЕ ЈА ОБРА-
БОТУВА ЗЕМЈАТА, А ЖИВЕЕ ОД МИ-
ЗЕРНА СОЦИЈАЛНА ПОМОШ? ЗНАЧИ,
МОДЕЛОТ Е ПРОМАШЕН. ТОА ЌЕ
УСПЕЕ АКО СОЦИЈАЛНАТА РЕФОРМА
БИДЕ ПОТКРЕПЕНА СО МЕХАНИЗМИ
ЗА ПОМАГАЊЕ НА НОВОПЕЧЕНИТЕ
ЗЕМЈОДЕЛЦИ. НА ПРИМЕР, БИ ТРЕ-
БАЛО НА СОЦИЈАЛЦИТЕ ДА ИМ СЕ
ПОМОГНЕ СО ЕДЕН ОПШТЕСТВЕН
ПАРК ОД МЕХАНИЗАЦИЈА, ОД 400
ДО 500 ТЕШКИ ТРАКТОРИ, СО 2.000
ДО 3.000 ЛЕСНИ ТРАКТОРИ, КОИ БИ
БИЛЕ СЕРВИС НА ЛУЃЕТО ШТО БИ ЈА
КУЛТИВИРАЛЕ ЗЕМЈАТА.

ставно, за своите долгови кон меѓународните финансиски институции добиваат исклучителни дисконти, а Македонија ги плаќа стопроцентно. Поради тоа, сметам дека ова Министерство не може да направи ништо. Кога бев министер, во текот на годината, за јавното водостопанско претпријатие дававме помош во висина од 1 милион евра само за да почне со работа, со чистење и со санација. Но, тоа мора да се прекине, бидејќи овие пари би требало да се употребат за попродуктивни работи. Значи, прво да се санираат водостопанствата, а потоа да се зголеми наплатата на водокорисничката такса, која сега никој не ја плаќа или едвај се наплатуваат 25 проценти на македонско ниво. Сега водата се краде, а во Брегалничкиот систем се крадат пуми, електроуреди итн. Дури корисниците сами се прашуваат: ако во Полог никој не плаќа зошто тогаш ние да плаќаме? Поради непримената на законските прописи на целата територија на Македонија се јавуваат оправдана огорченост и револт кај земјоделците во источниот дел од земјата.

